

Rozgonyiné Molnár Emma 90 éves

1. 1933 – 2023. 1933, Rábé – 2023, Szeged. Két évszám, köztük 90 év telt el. Akiről szólnak, karcsú nőalak. Köszöntésére egy ajánlás így fogalmaz: „Rozgonyiné dr. Molnár Emmának, a Kutatónak, a Tanárnak, a Munkatársnak ajánlják... kollégái, tanítványai, barátai...” (NAGY L. szerk. 2004: 4).

Rozgonyiné Molnár Emma tanító (1952–), tanár (1955–, 1969–), bölcsészdoktor (1972–), a nyelvtudomány kandidátusa (1984–), magister emerita (2003–). 1968-tól egészen a legutóbbi évekig dolgozott a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Karon és jogelődjein. Bölcsészdoktori értekezése Csokonai műveinek szólás- és közmondáskincsét tárgyalta, kandidátusi disszertációja a magyar szólások és közmondások nyelvi és nyelvhasználati arculatának összevetését végezte el.

Tanárnő az osztatlan 1–4. osztályos kisgyermek világából indult, a felső tagozatosok és a középiskolások megismerése után jutott a tanárképzés műhelyébe a Juhász Gyulán. Vass László és Bene Kálmán segítségével a felső tagozatosok számára készített stíluszótárt (ROZGONYINÉ MOLNÁR – VASS 1989). Több mint ötvenéves felsőoktatási munkájában két jelentős terület emelkedik ki: oktató-nevelő munkája és az oktatásirányítás. Tanított többféle tárgyat, leginkább fonetikát. Az oktatásirányítás legfőbb területe a gyakorlati képzés vezetését jelentette, 1981-től főigazgató-helyettesként, majd a gyakorlati képzés vezetőjeként tizenöt évig felelt a JGYTF tanárjelöltjeinek belső és külső gyakorlatáért, végzett tanárok továbbképzéséért. Kiemelkedő tevékenységéért vehette át az Apáczai Csere János-díjat 1993-ban.

Személyiségének egyik alapvonása a közösségben, a közösségért végzett áldozatkész munka. Mind a tanszéki munkaközösségben, mind az ELTE-n működő stíluskutató csoportban, mind egy-egy kutatási téma alkotói közösségében készséggel, sok empátiával és türelemmel fordult társaihoz.

2. Az idiómák és a stílus kutatója. A tanszéken természetes volt, hogy folyamatosan közöljék eredményeiket az oktatók. A műhely jellegét erős egyéniségek sora adta meg az irodalom nyelvének elemzésével: Csefkó Gyula, Benkő László, Török Gábor, Békési Imre. Itt készült az első magyar költői szótár: Juhász Gyula költői műveinek szótára. Ezt a műhelyhagyományt és ezt az érdeklődést vitte tovább Rozgonyiné Deme László szakmai irányításával. A Magyar Nyelvészeti Tanszékre kerülve Tanárnő hamarosan megszerezte a bölcsészdoktori oklevelet a magyar idiómák vizsgálata köréből készített disszertációja alapján. Az elméleti általánosítások következtek a kandidátusi értekezésben, s a pálya meghatározó jelentőségű gondolatmenetei kerültek monografikus összefoglalójába (ROZGONYINÉ MOLNÁR 2016).

Ezzel párhuzamosan bekapcsolódott a 20. század végi magyar filológia korszakos jelentőségű műhelyébe: alapító tagja volt az ELTE Mai Magyar Nyelvi Tanszéke mellett, Szathmári István vezetésével mintegy négy évtizedig működő stíluskutató csoportnak. A konferenciák, kötetek sorában Tanárnő rendszeresen előadott, publikált: számos elemzést készített a magyar próza kisebb és nagyobb mestereinek szövegeiből (Elek Artúr,

Gulácsy Irén, Szomory Dezső, Esterházy Péter, Határ Győző, Levendel Júlia stb.). A stíluskutató csoport igen jelentős eredménye a 2008-ban megjelent Alakzatlexikon, ennek számos cikkét Tanárnő írta. Az ELTE-csoportban rendszeresen végzett alkotó, lektoráló, szerkesztő tevékenység, a havonta sorjázó diszkussziók tanúskodnak arról, milyen hasznos tagja volt Rozgonyiné e műhelynek. Stilisztikai munkájáért méltán vehette át a Társaság Kosztolányi Dezső-díját 2017-ben.

3. Generációk tanára. Rozgonyiné tanárnő – miután végigtanította a tanszék jó néhány tárgyát – hamarosan a leíró magyar hangtan évfolyam-előadója és gyakorlatvezetője (a főiskolai jegyzet szerzője is) lett. Ennek különös jelentősége volt, hiszen az Ő alapozó stúdiumára épültek a további tárgyak, s a felsőoktatás munkamódszereibe is bevezette hallgatóit. A tanszék fennállásáig, 2007-ig a hangtan stúdiumán kívül a stilisztika irányítója volt. A két terület határán élő szövegbemutató, a közösség előtt ismert és ismeretlen szöveg felolvasása képezte az 1972-ben indult Kazinczy-verseny feladatait. (Ehhez kapcsolódott később a Beszélni nehéz! rádióműsorban népszerűvé vált ritmikái és hangsúlylejegyzés.)

Kedzettől lelkesen, nagy hozzáértéssel és kiemelkedő empátiával készítette fel a hallgatókat a versenyre, s elmondhatjuk, hogy csak nagyobb teremben férnének el mindazok, akik (50-nél többen) az ő irányítása révén elnyerték a Kazinczy-érmet. Számos tanítványa került az országos televíziós és rádiós műhelyekbe, s tanácsaiért a mai napig hálás lehet Tanárnőnek. Említsük a tévés Mucsányi Jánost, Barlay Tamást, Hevér Lórántot, Banner Gézárt, Komáromi Enikőt, Fürjes Diánát, a rádiós Beslin Anitát, Pozsár Róbertet, a szövívő Toronykőy Mártát stb.

Nem sajnálta az időt és a fáradságot a versenyzők sokoldalú felkészítésére és a zsűrizés felelősségteljes munkájára a megyei és az országos fordulókön. Nem véletlen, hogy mind 1990-ben, mind 2000-ben a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola rendezhette meg a pedagógusjelöltek országos döntőjét a Kazinczy-versenyben, mindkét alkalommal Rozgonyiné vezette a rendezést. A Kazinczy-díj ennek az életműnek a hozadéka 1989-ben.

A közösség előtt szereplés és szöveghangzás stúdiumait gondozta majd másfél évtizedig ezután Tanárnő, főként a nagyszámú művelődésszervező évfolyamokon. (Jelentősen segítette munkáját a Szilléri sugárúti hangszigetelt terem és két hozzáértő technikus.) A hallgatók igen kedvelték a korrekt, hangulatos órákat, Tanárnő kedélyes egyéniségét.

Említsük meg azt is, hogy a versenyzők felkészítésének megannyi tapasztalatát megosztotta az érdeklődő kollégákkal, hiszen az ELTE-n rendezett szónokversenyeken és más retorikai versenyeken szerepelt diákok, hallgatók szónoki teljesítményét évente nyomtatásban is hozzáférhetővé tette (l. A régi és új retorika c. köteteket).

4. Kazinczytól Implomig az anyanyelvi versenyeken. A magyar nyelv-művelés számos fórumán fontos szerepe volt Rozgonyiné tanárnőnek: a Kazinczy-mozgalom mindhárom iskolafokának, az Édes anyanyelvünk (a középiskolásoknak), a Nyelvünkben élünk (az általános iskolásoknak), a Verseggy-verseny (középiskolásoknak) stb. Így nem véletlen, hogy 1987 decemberében Szabó Istvánné Nagy Magdolna tanárnő Gyuláról hozzá jelentkezett be a Békés megyei középiskolások körében szervezendő helyesírási verseny tervével. Ezzel kezdődött az 1992-től Implom-verseny története, alapító zsűrielnökként irányt szabott a különleges hangulatú és arculatú vetélkedésnek.

A Gyulán megjelent 1993. évi kötetet (NAGY L. szerk. 1994) és a 2003-as verseny előadásait, feladatait tartalmazó CD-t (NAGY L. szerk. 2004) neki ajánlotta a szerzőgárda.

Számos közléssel gazdagította a helyesírás metodológiájának és a helyesírás-tanításnak a szakirodalmát, összefüggésben a szöveghangzás jeleinek alkalmazásával: tárgyalta a gondolatjel, a pontosvessző, a ritkítás, az aláhúzás stb. stilisztikai szerepét. Magától értetődött, hogy az elsők között nyerte el A magyar helyesírásért Implom József-díjat 2008-ban.

5. Személyiség, lényeg, csapatjáték. Rozgonyiné Molnár Emma az anyanyelvi mozgalmak igen jelentős személyisége. Egyéniségének alapvonása a tanárookra, tanítványokra figyelés. Kollégáiból a legjobb reakciókat váltotta ki: sosem áhította, hogy kiemeljék, előtérbe helyezték. Együttműködésre törekedett: említsük az idiómák kutatóiból Szemerkényi Ágnes, Bárdosi Vilmost, Forgács Tamást; a stíluskutatók közül Szathmári Istvánt, V. Raisz Rózsát, Kocsány Piroskát, Szikszainé Nagy Irmát, P. Eöry Vilmát, Bodáné Porkoláb Juditot, Kornyané Szoboszlai Ágnes, Aczél Petrát, Domonkosi Ágnes; a Kazinczy-mozgalomból Márvány Jánosnét, Bagi Ádámét, Katona Józsefnét, Wacha Imrét, Kertész Józsefnét, A. Jászó Annát, Kerekes Barnabást, Némethné Balázs Katalint; a Nyelvünkben élünk csapatából Benkes Zsuzsát, B. Fejes Katalint; az Édes anyanyelvünk köréből Kováts Dánielt, Nyíri Pétert; stb.

A sokoldalú viszonyrendszerében nem feledkezett meg az apróságokról (ebben segítette tanítói képzettsége és első éveinek sok tapasztalata), az események háttérének figyelembe veendő tényezőiről (az ő szavaival: „mi a háta mögé” a dolognak). Úgy tudott az események, történések, kutatási eredmények lényegére tapintani, hogy a részletekről sem feledkezett meg; világosan látva a jelentőségüket az egészre nézve. S a lényeg az ő számára mindenekelőtt az ember: a kutató, a szerző, beleértve mindennapi gondjaikat is.

Sohasem felejtette el, hogy a bánkódó, szomorkodó kollégát vagy diákot jó szóval derítse fel, hiszen nincsenek egyszer s mindenkorra elveszített, kijavíthatatlan dolgok. Nem véletlenül idézte egyik írásában: „...annál teljesebb az ember, minél hiánytalanabban szétosztja magát szüntelen”.

Wacha Imre köszöntőjét ezzel a címmel adta 2003-ban: „Ember, tudós tanár, magatartás”. Rozgonyiné Molnár Emma e hármas minőségében emelkedik ki a szegedi és a magyarországi nyelvészek közül.

Hivatkozott irodalom

- NAGY L. JÁNOS szerk. 1994. *Helyesírás és nyelvtudomány*. Erkel Ferenc Gimnázium, Gyula.
- NAGY L. JÁNOS szerk. 2004. *Retorika, Márai, helyesírás. Implom József helyesírási verseny, 2002-2003*. (CD) Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- ROZGONYINÉ MOLNÁR EMMA 2016. *Frazeológiai kaleidoszkóp*. Tinta Könyvkiadó, Budapest.
- ROZGONYINÉ MOLNÁR EMMA – VASS LÁSZLÓ 1989. *Stilisztikai ábécé*. JGYF Kiadó, Szeged.

NAGY L. JÁNOS
Szegedi Tudományegyetem